

Wzdymacz gruszowy - *Epitrimerus piri* (Nal.) jest roztoczem z rodziny szpecielowatych (Eriophyidae).

Występowanie i rośliny żywicielskie

Wzdymacz gruszowy występuje powszechnie w Europie i Ameryce Północnej (Easterbrook 1978). W Polsce występuje lokalnie na terenie całego kraju. Szczególnie groźny jest w szkółkach i młodych sadach (Badowska-Czubik i wsp. 2002) .

Opis szkodnika

Wzdymacz gruszowy jest szpecielem o wrzecionowatym kształcie ciała, barwy słomkowożółtej lub beżowej, długości 0,1-0,16 mm. Jaja są poduszkowate, błyszczące. Młodsze stadia rozwojowe są podobne do osobników dorosłych, ale mniejsze (Sekrecka 2013 c).

Objawy żerowania i szkodliwość

Skutkiem żerowania wzdymacza gruszowego jest wyraźne odbarwienie blaszki liściowej oraz ordzawienie dolnej strony liści. Przy dużej liczebności szkodnika następuje łódeczkowate wyginanie się blaszki liściowej, marszczenie jej brzegów oraz zaginanie do środka. Szpeciele mogą żerować również na pąkach kwiatowych i kwiatkach uszkadzając działki kielicha oraz zawiązki owoców. Żerowanie wzdymacza gruszowego może doprowadzić do zahamowania wzrostu pędów, przedwczesnego opadania liści i zawiązków, ordzawienia owoców i słabszego ich wybarwienia (Grusze 2010).

Rozwój

Zimują samice głównie w fałdach skórki na krótkopędach, pod pierwszą łuską pąków i w spękaniach kory. Na przełomie marca i kwietnia szpeciele zaczynają zasiedlać rozwijające się pąki i intensywnie żerują, a następnie składają jaja, z których wylęgają się nimfy. W okresie późniejszym szkodnik przemieszcza się na

dolną stronę blaszki liściowej. Wzdymacz gruszowy może żerować również na

Opracowanie wykonano w ramach zadania nr 1.10 „Opracowanie metodyk prowadzenia obserwacji występowania organizmów szkodliwych i oceny potrzeby wykonania zabiegów ochrony roślin”, Programu Wieloletniego „Rozwój zrównoważonych metod produkcji ogrodniczej w celu zapewnienia wysokiej jakości biologicznej i odżywczej produktów ogrodniczych oraz zachowania bioróżnorodności środowiska i ochrony jego zasobów”, finansowanego przez MRiRW.

pąkach kwiatowych i kwiatach. W ciągu roku występują trzy pokolenia szkodnika. Pierwsze pokolenia pojawia się w połowie maja, drugie w drugiej połowie czerwca, trzecie od połowy lipca do końca lata.

Próg zagrożenia

Okres bezlistny - średnio 5 osobników na 1 pąk pędu jednorocznego lub 20 osobników na 10 cm bieżących pędu dwuletniego

Przed kwitnieniem - średnio 30 osobników wzdymacza na rozetę kwiatowo-liściową

Czerwiec-wrzesień - 50% liści uszkodzonych przez wzdymacza gruszowego

Metoda prowadzenia obserwacji

W okresie bezlistnym drzew (luty-marzec) pobrać po jednym jednorocznym lub dwuletnim pędzie z 10 losowo wybranych drzew. Obecność zimujących samic należy sprawdzać głównie w fałdach skórki na krótkopędach oraz pod pierwszą łuską pąków. Przed kwitnieniem obecność wzdymacza należy sprawdzać na zielonych częściach rozet kwiatowo-liściowych. Po kwitnieniu dokonuje się wizualnej oceny obecności szkodnika na liściach 20 losowo wybranych drzew, kontrolując objawy jego żerowania.

Z uwagi na bardzo małe rozmiary szpecieli ich liczebność w pąkach lub na liściach można ocenić jedynie przy pomocy lupy lub binokularu, o powiększeniu min. 30-krotnym (Metodyka Integrowanej Ochrony Gruszy dla Doradców 2013).

Czynniki ograniczające, profilaktyka i zwalczanie

Obecnie do zwalczania wzdymacza gruszowego zarejestrowany jest tylko jeden akarycyd. Zabieg należy wykonać na początku fazy białego pąka kwiatowego lub tuż po kwitnieniu. W razie potrzeby zabieg powtórzyć po ok. 3 tygodniach. Zabiegi należy wykonać sprawnym sprzętem, zapewniającym dokładne pokrycie roślin cieczą roboczą i tylko w koniecznych przypadkach (tj. po przekroczeniu przez szpeciela progu zagrożenia).

W sadach z małą liczebnie populacją wzdymacza gruszowego, zaleca się wycinanie i palenie pędów z uszkodzonymi liśćmi.

Z uwagi na bardzo ograniczony asortyment środków roztoczobójczych niezmiernie ważna jest profilaktyka. Nowe nasadzenia należy zakładać ze zdrowego materiału szkółkarskiego, pozyskanego z kwalifikowanych szkółek. Przy lokalizacji sadu konieczne zachować izolację przestrzenną (jak najdalej od upraw już zasiedlonych przez szkodnika).

Opracowanie wykonano w ramach zadania nr 1.10 „Opracowanie metodyk prowadzenia obserwacji występowania organizmów szkodliwych i oceny potrzeby wykonania zabiegów ochrony roślin”, Programu Wieloletniego „Rozwój zrównoważonych metod produkcji ogrodniczej w celu zapewnienia wysokiej jakości biologicznej i odżywczej produktów ogrodniczych oraz zachowania bioróżnorodności środowiska i ochrony jego zasobów”, finansowanego przez MRiRW.

W biologicznym zwalczaniu wzdymacza gruszowego bardzo pomocne mogą być drapieżne roztocze z rodziny dobroczynkowatych (Phytoseiidae). Mogą one występować naturalnie w sadzie. Można je też przenosić z jednego sadu do drugiego wczesną wiosną w opaskach filcowych lub w lecie wraz z długopędami ściętymi w zasiedlonych sadach (Sekrecka 2013 a i b).

Dobroczynka najlepiej wprowadzać w opaskach w okresie pęknięcia pąków. Aby obniżyć koszty, opaski można w pierwszym roku założyć tylko na część drzew, a w latach następnych, po namnożeniu drapieżcy, przenieść go na kolejne drzewa (lub kwatery). Jednak w takich sadach do zwalczania innych szkodników należy stosować środki selektywne dla dobroczynka gruszowca oraz innych owadów pożytecznych.

Literatura:

- Badowska-Czubik T., Kruczyńska D., Pala E. 2002. The density of pear rust mite *Epirimerus pyri* (Nalepa) on some pear cultivars in Central Poland. *Acta Hort.* 596: 575-578
- Grusze. 2010. Wyd. Hortpress, Warszawa, ISBN 978-83-61547-32-3; 144 ss.
- Easterbrook M. A. 1978. The life-history and bionomics of *Epirimerus piri* (Acarina: Eriophyidae) on pear. *Annals of Applied Biology*, 88: 13–22.
- Metodyka Integrowanej Ochrony Gruszy dla Doradców, 2013: 36-55,
<http://www.minrol.gov.pl/Informacje-branzowe/Produkcja-roslinna/Ochrona-roslin/Integrowana-ochrona-roslin/Metodyki-integrowanej-ochrony-roslin>
- Sekrecka M. 2013 a. Dobroczynek gruszowiec. *OWK* 1:27.
- Sekrecka M. 2013 b. Sprzymierzeńcy w walce ze szkodnikami roślin sadowniczych. *Sad Nowoczesny* 3: 20-22.
- Sekrecka M. 2013 c. Specjele w sadach - jak rozpoznać wroga?. *Hasło Ogrodnicze* 5: 26-28.

Fot. 1. wzdymacz gruszowy - osobniki dorosłe na liściu (T. Badowska-Czubik)

Fot. 2. Ordzawienie owoców powstałe na skutek żerowania wzdymacza gruszowego (T. Badowska-Czubik)

Fot. 3. Dobroczynek gruszowiec (M. Sekrecka)

Fot. 4. Opaska z dobroczyńkiem (M. Hołdaj)

Opracowanie wykonano w ramach zadania nr 1.10 „Opracowanie metodyk prowadzenia obserwacji występowania organizmów szkodliwych i oceny potrzeby wykonania zabiegów ochrony roślin”, Programu Wieloletniego „Rozwój zrównoważonych metod produkcji ogrodnictwa w celu zapewnienia wysokiej jakości biologicznej i odżywczej produktów ogrodnictwa oraz zachowania bioróżnorodności środowiska i ochrony jego zasobów”, finansowanego przez MRiRW.